

Integrale Commissie Advies nr. 2022-18

Status: definitief

Onderwerp	Erfgoed en duurzaamheid
Datum	21 december 2022
Commissie	Annuska Pronkhorst (voorzitter), Do Janne Vermeulen, Tako Postma, Irma van Oort, Paul de Ruiter, Sander Nelissen, Marianne Griffioen
Secretaris	Paul Rosenberg
Toelichting	Anette van Dijk, Hugo Roerink (M&A)
Overige deelnemers	Bastiaan van de Kraats (CRK), Annette ten Doeschate, Karin Westerink, André Winder (M&A), Leeyanne Dobben (Wonen)

Achtergrond

Vanwege maatschappelijke en bestuurlijke druk heeft M&A een voorstel gedaan voor mogelijke versoepeling van beleid voor het verduurzamen van erfgoed, te weten rijks- en gemeentelijke monumenten, rijks- en gemeentelijke beschermde stads en dorpsgezichten. Hiervoor zijn per beschermingsregime de vier belangrijkste duurzaamheidsmaatregelen op een rij gezet: beglazing, zonnepanelen, warmtepompen en buitengevelisolatie. Daarbij is in beeld gebracht wat het huidige beleid is en welke belemmeringen door aanvragers van duurzaamheidsmaatregelen worden ervaren. Tot slot worden opties voor mogelijke versoepeling gegeven.

Vraagstelling

Kan de SIRK en zo ja, onder welke voorwaarden/kaders instemmen met het versoepelen van het beleid voor het plaatsen van zonnepanelen en installaties op het dak? Onderschrijft de SIRK de constatering dat de huidige mogelijkheden om monumenten te verduurzamen op het gebied van beglazing en gevelisolatie voldoende handvatten bieden?

Advies

De commissie onderschrijft ten volle de noodzaak om ook erfgoed in het licht van de duurzaamheidsopgave toekomstbestendig te maken en deelt met M&A de opvatting dat het nodig is om zelf met goede voorstellen te komen omdat de expertise om met behoud van erfgoedwaarde te renoveren niet breed in de markt aanwezig is.

Complexiteit

De regels over de omgang met monumenten en gebouwen in beschermde gezichten zijn complex en verdeeld over rijkswetten (WABO, BOR), gemeentelijke beleidsregels en de welstandsnota. Dat maakt het in de praktijk niet eenvoudig om iets aan het bestaande stelsel te veranderen. Het hoofduitgangspunt blijft voor de commissie op dit moment dan ook niet het schrappen van beleid maar het inzetten op een soepelere en versnelde toepassing daarvan die uitgaat van het zonder meer verlenen van een vergunning wanneer aan de gestelde voorwaarden wordt voldaan. Daarbij is het belangrijk om de mogelijkheden door middel van handreikingen en kanskaarten in bredere kring uit te dragen. De websites van de gemeente Haarlem en Delft kunnen daarbij tot op zekere hoogte als voorbeeld dienen. Ook wordt de noodzaak gevoeld van een cultuuromslag in de communicatie, van 'niet toegestaan' naar 'de mogelijkheden voor uw pand bestaan uit....'.

Bezetting en samenwerking

Een project als collectieve inkoop van rode zonnepanelen in Noord is in potentie zeer succesvol. De opgave is om de bewoners van de tuindorpen gelegenheid te bieden op een makkelijke manier zonnepanelen te leggen met behoud van erfgoedwaarde. Dat is een enorme operatie met veel voetangels en -klemmen. De commissie is echter geen voorstander van het vergunningvrij maken van dakvlakken die gekeerd zijn naar de openbare ruimte. Dat zou betekenen dat je de kernwaarden zoals uniformiteit van het daklandschap in het beeld loslaat. De commissie adviseert bij projecten als deze te zorgen dat er voldoende ambtelijke capaciteit is om vergunningen snel en efficiënt te beoordelen en stelt voor in overleg met VTH hier maatwerkafspraken over te maken.

Quick wins

Panelen op platte daken zijn op dit moment binnen de rijksbeschermden gezichten vergunningplichtig. Dat is een volstrekt overbodige maatregel die zo snel mogelijk moet vervallen en vervangen kan worden door een eenvoudige set van richtlijnen. De commissie is zich ervan bewust dat de vergunningplicht in dit geval voortkomt uit de WABO. Dat vereist dus overleg met Den Haag en bestuurlijke afstemming op het hoogste niveau.

Warmtepompen

De commissie constateert dat de opgelegde beperkingen in dit geval maar voor een deel lijken voort te komen uit erfgoedbeleid. Bestemmingsplannen (in het centrum) kennen een absolute grens in de hoogte zodat soms voor installaties zoals warmtepompen een ontheffing nodig is. Daarnaast is het 'vijfde gevelbeleid' ook vastgelegd in ruimtelijke plannen. Ook wanneer wel een vergunning wordt verleend, ontstaan vaak problemen in de privaatrechtelijke sfeer vanwege geluidsoverlast. Het verruimen van installaties op het dak is dus zeker geen quick win maar een dossier met vele aspecten. De commissie adviseert R&D hierin het voortouw te laten nemen. De welstandsnota kan op de uitkomst van dit onderzoek vrij eenvoudig worden aangepast.

Beglazing

De commissie is niet geheel overtuigd dat het huidige beleid op dit punt ruimte genoeg biedt. Zij ziet maatwerkadvies niet als dé oplossing om de hele bestaande woningvoorraad de komende jaren onder handen te nemen en adviseert naar voorbeeld van het project 'beter verbeteren' door middel van standaarddetails ruimte te bieden voor een grootschaliger aanpak. Je ontkomt er in

dat geval niet aan om te differentiëren naar gebied: 18de-eeuwse schuiframen in Unescogebied vragen een andere aanpak dan grote blokken in de gordel '20-'40 of de Westelijke Tuinsteden waar een meer generieke aanpak mogelijk moet zijn.

Isolatie

De commissie ziet isolatie aan de buitenzijde niet als een begaanbare weg voor de waardevolle gebieden in de stad. Deze oplossing is in de ogen van de commissie ook niet duurzaam en uitsluitend gericht op het verbeteren van de energieprestatie van gebouwen. De opgave is om in overleg met corporaties en met technische ondersteuning alternatieven te bieden die een pakket aan de buitenkant overbodig maken. Daarbij kan aansluiting worden gezocht bij de principes van circulair en biobased bouwen. De eerste stappen daartoe zijn gezet in het kader van het recent gestarte isolatieoffensief.

Amsterdam, 28 december 2022
Commissie Ruimtelijke Kwaliteit

Annuska Pronkhorst, waarnemend voorzitter

Bijlage

Beleidskaders:

- Omgevingsvisie Amsterdam 2025. Een menselijke metropool
- Beleidskader monumenten
- Welstandsnota de schoonheid van Amsterdam

Aangeleverde stukken:

- Notitie verduurzamen erfgoed (M&A, dec. 2022)
- Presentatie M&A (21-12-2022)